

ВІДГУК

офіційного опонента,

кандидата психологічних наук, доцента

Власюка Дмитра Петровича

на дисертацію

Волошиної Вікторії Олександрівни

«Вплив інтерференції на метапам'яттєві судження студентів»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук

за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом та публікаціями Волошиної Вікторії Олександрівни дало можливість сформулювати уявлення про актуальність теми, наукову новизну, практичне значення, а також дати загальну оцінку дисертаційної роботи, головні результати якої подані до захисту.

Актуальність дослідження метапам'яті на погляд рецензента зумовлена тим, що хоча цей напрям у когнітивній психології пам'яті і представлений значною кількістю емпіричних досліджень і теоретичних моделей, проблема впливу феномена інтерференції на метапам'яті особистості, особливо в прикладному контексті навчальної діяльності студентів не отримала цілісного відображення в сучасній психології. Саме тому теоретичне обґрунтування та експериментальне виявлення особливостей впливу інтерференції на метапам'яттєві судження студентів разом із пропозиціями відповідних шляхів оптимізації метапам'яті студентів в умовах впливу інтерференції, що лягли в основу даного дисертаційного дослідження, і становлять теоретичну та практичну цінність цієї роботи.

Структура дисертації відповідає меті дослідження та поставленим у ньому завданням, аналіз її за розділами дозволяє виділити основні наукові результати, отримані здобувачкою у ході дослідження, які характеризують теоретичне та практичне значення рецензованої роботи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що автором вперше здійснено теоретико-експериментальне дослідження метапам'ятєвих суджень студентів в умовах впливу інтерференції, а також експериментально встановлено нижчу ефективність моніторингу метапам'яті в умовах впливу проактивної інтерференції порівняно з ретроактивною. Надані автором пропозиції щодо оптимізації процесу моніторингу метапам'яті студентів в умовах впливу інтерференції, ґрунтуються на досвіді впровадження розробленої та апробованої програми оптимізації процесу моніторингу метапам'яті студентів.

Трактування новизни дисертантом не викликає заперечень. Усі вісім пунктів новизни, позначені у вступі, підтверджено як в ході теоретичного аналізу, так і за в процесі аналізу результатів емпіричних досліджень автора.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану наукової діяльності кафедри психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія», здійснене в межах науково-дослідних тем «Психологічні особливості впливу моніторингу метапам'яті особистості на прогностичну валідність засвоєння, відтворення та зберігання навчального матеріалу у студентів ВНЗ» (державний реєстраційний номер 0112U000994), «Інтерференція як феномен пам'яті та метапам'яті» (державний реєстраційний номер 0114U000574). Тема дисертації узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 27.11.2012 р.).

У вступі В. О. Волошина освітлює актуальність обраної теми, формулює об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, розкриває його наукову новизну, практичне значення, наводить дані щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

Основні теоретичні та експериментальні положення, висновки та пропозиції дисертації знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях з психологічних наук, у тому числі,

й закордонних, а також у тезах наукових повідомлень на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях.

Теоретичною основою роботи є праці вітчизняних та зарубіжних науковців, опрацювання великої кількості яких (а це, як зазначає автор, 312 найменувань, з яких 202 – іноземними мовами) свідчить про ґрунтовність та систематичність авторського підходу щодо написання роботи. Мета і завдання знайшли у роботі належне розв'язання, що дозволило дисертанту одержати багато нових результатів, які відображають особистий внесок автора.

Так, у першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження метапам'яті особистості та інтерференції у психологічній літературі» автор здійснює аналіз та синтез наукових здобутків, систематизацію та узагальнення існуючих теоретичних підходів до вивчення інтерференції та особливостей її впливу на моніторинг метапам'яті. Зокрема, автор аналізує сучасні наукові уявлення про інтерференцію, метапам'яттєві судження та метапам'ять особистості у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, а також визначає особливості впливу інтерференції як феномена забування на метапам'яттєві судження студентів.

Другий розділ «Експериментальне дослідження впливу інтерференції на метапам'яттєві судження студентів» присвячений опису експериментального дослідження впливу інтерференції на метапам'яттєві судження студентів. Тут здійснюється аналіз різних параметрів метапам'яттєвих суджень та обґрунтовуються методичні засади їх вивчення. В. О. Волошина для виконання поставлених завдань використала велику (306 студентів) вибірку. В роботі використані сучасні апробовані методи експериментального дослідження, що широко використовуються в сучасних наукових дослідженнях. Дисертантка провела вичерпний та глибокий аналіз отриманих даних з використанням методів математичної статистики. Все це забезпечило високу достовірність, надійність та обґрунтованість результатів висновків.

У третьому розділі «Оптимізація процесу моніторингу метапам'яті студентів в умовах впливу інтерференції» дисертант обґрунтовує структуру тренінгової програми оптимізації процесу моніторингу метапам'яті студентів та подає опис результатів її апробації, на основі чого викладено методичні рекомендації щодо оптимізації процесів метапам'яті у процесі засвоєння знань студентами. Актуальність та важливість розробленої та апробованої автором тренінгової програми оптимізації процесу моніторингу метапам'яті студентів, що становить наукову новизну дослідження, зумовлена проблемою продуктивності процесів пам'яті студентів в умовах сучасного інформаційного суспільства. Особистий внесок автора полягає в розробленні наукових положень та отриманні емпіричних даних. Отримані В.О.Волошиною результати, представлені у вигляді рекомендацій викладачам ВНЗ, будуть корисними щодо оптимізації метапам'яті студентів у процесі моніторингу навчальної діяльності.

Положення, узагальнення та висновки, винесені дисертантом на захист, мають певну теоретичну та практичну цінність. Досить слухними видаються надані автором висновки щодо того, що одним із найбільш важливих елементів у процесі розвитку метапам'яті є самостійна організація навчання, а також наявність зворотного зв'язку про ефективність навчання, що значно збільшує рівень усвідомлення знань про зміст пам'яті.

Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, викладені у наукових працях. Із них 7 статей у виданнях, що включено до переліку фахових у галузі психології, 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 14 – у збірниках матеріалів конференцій.

Таким чином, ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та авторефератом, основними науковими працями дисертантки засвідчує змістовну та переконливу актуальність обраної теми дисертації, а коло вирішуваних завдань є таким, що сприяють розкриттю теми та досягненню мети дослідження. Теоретичні положення й висновки, представлені в

дисертації, характеризуються науковою новизною, сформульовані автором логічно, прозоро й відображають її науковий внесок у розв'язання проблеми впливу інтерференції на метапам'яттєві судження студентів.

Однак за загальної високої позитивної оцінки дисертації, вважаємо за необхідне відмітити певні недоліки і зробити деякі зауваження

1. Теоретичний аналіз проблеми дослідження при своїй повноті і актуальності на думку рецензента має окремі структурні неузгодження і неточності в перекладі в оформлених посиланнях на аналізовані джерела.

2. Не завжди зрозумілою є логіка використання статистичних процедур, яка на думку рецензента могла мати більш деталізовану і розгорнуту аргументацію.

3. Дещо понижують загальний рівень репрезентації роботи низка огріхів технічного плану, зокрема: а) у підрозділі 1.1 в посиланні на книгу А.В. Карпова та І. М. Скитяєвої зроблена помилка, адже використана праця Т.Зінчеко, з не правильним вказаними сторінками джерела, а також із помилкою у слові «мета» замість «мети», що суттєво змінює змістове навантаження висловленої автором думки (с. 12); б) на нашу думку, цитата Е.Тулвінга та С. Мадигана на с. 12-13 в оригіналі дещо відрізняється в тлумаченні, наведеному автором; в) на с. 21 міститься посилання на Рис 1.1, хоча сам рисунок у підрозділі є відсутнім; г) в таблиці 1.1 (с. 28) не коректним є вживання перекладу EOR суджень, адже це є підвидом суджень про легкість вивчення з тією відмінністю, що це судження про легкість розпізнавання; д) список літератури місцями не відповідає вимогам оформлення.

Проте наведені дискусійні положення жодною мірою не зменшують наукової та прикладної цінності одержаних у дисертаційній роботі наукових результатів, ніяким чином не ставлять під сумнів отримані емпіричні дані і зроблені висновки, а лише засвідчують, що не у всіх аспектах оформлення результатів в цілому потужного і висококваліфікованого дослідження автору вистачило досвіду і належної ретельності.

Загальний висновок

1. Дисертаційна робота Волошиної Вікторії Олександрівни «Вплив інтерференції на метапам'яттєві судження студентів» є завершеною самостійною науковою працею.

2. Структура, зміст та обсяг дисертації відповідають вимогам, що висуваються МОН України до подібного роду наукових досліджень.

3. Основні теоретичні та емпіричні положення, висновки та пропозиції дисертації знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях з психологічних наук, у тому числі, й закордонних, а також у тезах наукових повідомлень на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях.

4. Загалом, дисертаційне дослідження «Вплив інтерференції на метапам'яттєві судження студентів» на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання», затвердженого Міністерством освіти і науки України, а її авторка, Волошина Вікторія Олександрівна, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

**кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної та
соціальної психології
Східноєвропейського
національного університету
імені Лесі Українки**

Д.П. Власюк

Засвідчую
Вчений секретар університету
"19" 11 2015
Власюк Д.П.
Свєшньок Л.С.